

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי
היחידה לשוויון בין המינים בחינוך

מערך נלווה למורה - שיעור בנושא גבורה

נושא הגבורה והקשריו המגדריים בכלל ובעת מלחמה בפרט, זכו לשלוש יחידות הוראה שפיתחה היחידה לשוויון בין המינים בחינוך לשכבות הגיל השונות. כל יחידה כוללת מצגת ומערך נלווה למורה.

1. יחידת הוראה זו שהיא הפתיח לנושא הגבורה היא יחידה שפיתחה היחידה לשוויון בין המינים בחינוך, משרד החינוך, ומתאימה ליסודי (כיתות ה'-ו'), לחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה. מומלץ ללמדה בשיעור כפול.

2. יחידת הוראה נוספת: "[נשים לוחמות בצה"ל בראי אמנות ומגדר](#)", פיתחה היחידה לשוויון בין המינים בחינוך בשיתוף מפמ"ר אמנות, משרד החינוך. היחידה מורכבת משלושה שיעורים לחטיבה העליונה.

3. יחידת ההוראה המסכמת: "[כשהתותחים רועמים, התפיסות משתנות?](#)" היא פרי פיתוח של היחידה לשוויון בין המינים בחינוך, משרד החינוך בשיתוף המרכז הישראלי להוגנות מגדרית בחינוך במסגרת תכנית "תו תקן מגדרי" של מחוז תל אביב, משרד החינוך. יחידה זו מורכבת משלושה שיעורים ומתאימה לחטיבה העליונה.

מורות ומורים יכולים ללמד חלקים נבחרים מכל אחת מהיחידות ולייצר שיעור אישי המותאם לאופי בית הספר, לגיל ולאוכלוסייה.

צוות פיתוח, היחידה לשוויון בין המינים בחינוך, משרד החינוך

טל תמיר, מדריכת מחוז תל אביב

סמדר גלעד, מדריכה ארצית

תודות:

סיון צוק, הממונה על השוויון בין המינים בחינוך

עו"ד ליאת פלס, מדריכת מחוז מרכז

חי אלטרז, מדריך מנח"י ומחוז ירושלים

עדי גולן, מדריכת מחוז חיפה

שקף 2: גבורה מהי?

למורה

במליאה: נפתח את השיעור בבקשה מהתלמידים והתלמידות לחשוב על סיפור אישי המדגים גבורה (שאלות המשך בשקף).

נבקש לכתוב את ההגדרות לגבורה בלוח שיתופי (פדלט או ג'מבורד) או בענן מילים ([הנחיות לענן מילים](#)).
בדיון בהגדרה למושג "גבורה" ברוב המקרים התשובות יהיו: להשתמש בכוח פיזי, להתגבר על קושי, להציל, להקריב את עצמך, לתרום לזולת. יש לתת את הדעת להיבטים מגדריים, האם יש הבדל בין גבורה המיוחסת לנשים לזו המיוחסת לגברים?

שקף 3: הגדרה מויקימילון

למורה

נקריא את ההגדרה ונבהיר את הפסוקים השונים:

- "ויתר דברי עמרי אשר עשה וגבורתו אשר עשה..." (מלכים א', ז', פסוק כז') - נשאל מהי לדעתם גבורתו של עומרי?
- "חָדְלוּ גִבּוֹרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם יָשְׁבוּ בְּמִצְדֹת נְשֵׂתָהּ גִבּוֹרֵתָם הָיוּ לְנָשִׁים הֲצִיתוּ מִשְׁכְּנֶיהָ נִשְׁבְּרוּ בְּרִיחֶיהָ" (ירמיהו פרק נא פסוק ל) – גבורתם עזבה אותם והפכו להיות כמו נשים. נשאל, האם נשים הן ההפך מגבורה?
- "לֵךְ זָרוּעַ עִם גְּבוּרָה תִּעַז יָדְךָ תִּרְוֹם יְמִינְךָ" (תהילים פט, פסוק יד) – הגבורה המדוברת כאן היא של מעשים טובים, של תעוזה – עלינו להגביר חסד ומעשים טובים.
- "מי ימלא גבורות ישראל..." – שיר חנוכה לאומי, בו הגבורה איינה מיוחסת לה' אלא לאדם. השיר מפאר את גבורת המכבים, יחד עם שאר הגיבורים שגאלו את עם ישראל, מתוך ציפייה לגאולת ישראל גם בימינו.
- עיטור המופת ניתן פעמים רבות על מעשה גבורה בעת קרב – נבקש לחפש בטלפון דוגמה לאדם שקיבל בישראל עיטור מופת. ישנו עיטור מופת של המשטרה וכן עיטור מופת בצבא. בשנת 1970 אישרה הכנסת את חוק העיטורים בצבא הגנה לישראל, שקבע את שלושת העיטורים הגבוהים ביותר עבור גילויי אומץ וגבורה במהלך לחימה: עיטור הגבורה, עיטור העוז ועיטור המופת. עיטור המופת ניתן פעמים רבות על מעשה גבורה בעת קרב, אך להבדיל משני העיטורים הגבוהים ממנו, הניתנים אך ורק על מעשה גבורה בשירות קרבי, את אות המופת ניתן להעניק גם על מעשה גבורה שלא בעת קרב. עד כה הוענקו 602 עיטורים.

שקף 4: הגדרה מילוג

למורה

ההגדרה כאן כתובה בבהירות נבקש מתלמיד או תלמידה להקריא בכל פעם שורה, ולהסביר אותה.

שקף 5: דיון

למורה

בעת הדיון במליאה נתייחס לכך שבהגדרות הללו חסרה התייחסות להתמודדות בדרך חיובית; להוצאה לפועל – מהתגברות עצמית לפעולה; וכן לגבורה שיש בפעולה למען הזולת (למשל התנדבות) וכדומה.

בהתייחס לדיון על מגדר, נפנה את תשומת הלב לשורש: ג.ב.ר שעומד גם בבסיס המילה גבר.

שקף 6: צפייה – איזהו גיבור?

למורה

מומלץ קודם להקרנת הסרטון לנהל דיון קצר על סטריאוטיפים מגדריים המגבילים את שני המינים, למשל: על הציפיות החברתיות מבנים להיות תמיד חזקים ולא לבטא רגשות ועל הבנות להיות עדינות, מכילות, רגשניות ופסיביות. **יש לצפות בסרטון בפעם הראשונה מבלי לחשוף את השאלות שבשקף הבא**, ולשאול את התלמידים והתלמידות מה למדו מהסרטון, מהי גבורה, מה עשה עליהם רושם?

שקף 7: צפייה חוזרת

למורה

כעת נחשוף את השאלות, נעתיק אותם ללוח ונבקש מהתלמידים והתלמידות לענות **בזוגות** על השאלות.

נקודות לחשיבה:

שם הסרטון בזכר

מבחינת כמות - יש יותר גברים מנשים.

מבחינת האיכות - מנהיגים, פילוסוף, טייס לעומת אישה ענייה, אימא וילדה; הדובר הוא הידען המסביר ואילו הדוברת - ילדה שואלת שאלות.

נציין שעם זאת נראה שלעורכי הסרטון יש מודעות מגדרית שבאה לידי ביטוי באיור שוויוני של גיבורי תרבות.

- הצעה לפעילות נוספת - ניתוח [השיר "דני גיבור"](#) תוך שימת דגש על ציפיות חברתיות לגבי "גבריות".

שקף 8: סיפור מלחמה

למורה

עבודה בקבוצות במצגת משותפת. כל קבוצה תדביק בשקף את התמונה, תיאור מקרה והסבר קצר על סוג הגבורה.

דוגמאות אפשריות: בת הערובה, רחל אדרי מאופקים; הרבש"צית מקיבוץ ניר עם, ענבל ליברמן-רביץ; הטנקיסטיות; הסמב"צית מכיסופים, קרן מאיר; השוטרת משדרות, רפ"ק מאלי שושנה; טלי חדד מאופקים; איתי והדר ברדיצ'בסקי מקיבוץ בארי; יוזמות אזרחיות ב'חרבות ברזל' בדליית אל-כרמל ועוספייה; אלוף במיל' דויד זיני; אלוף במיל' יאיר גולן.

נדגיש גבורה היא לא רק לחימה או ומאבק פיזי, אלא גם גבורת הרוח, תושייה, מסירות הנפש וערבות הדדית. יש סוגים רבים של גבורה, וכל אחד ואחת מאתנו יכולים לעשות מעשה, להתגבר על מה שיותר קל לנו ולעשות מעשה אמיץ לטובתנו או לטובת הזולת.

נשאל: על איזו יוזמה אזרחית שמעת? באיזו יוזמה השתתפת?

דוגמאות ליוזמות אזרחיות: בתחום המקצועי – מורות ומורים שתורמים מפגשים, עובדות ועובדי בריאות הנפש שנפגשים עם מפונים; גיוס תרומות - אוכל, ציוד לחימה, רהיטים, אירוח בבתים, למשל בחברה הדרוזית בצפון ועוד.

שקף 9: סיכום

נעבור במליאה על כל סעיף, נסביר ונבקש דוגמה.